

Lugupeetud kaasmaalased, eesti organisatsioonide esindajad!

Meie kõikide suurimaks sooviks ja ülesandeks on, et meie järeltulev põlv kasvaks ülesse eestluse vaimus ja kõneleks vabalt eesti keelt. On ju keel see, mis meid kõiki seob ühiseks pereks, siin Kanadas teiste eestlaste keskustega ja ka üle maailma, ükskõik kus eestlasi ei asuks. Sellepärast on eesti koolil, noorteorganisatsioonidel ja eesti kodul tihedas koostöös meie rahvuslike organisatsioonidega täita määratu ülesanne, säilitada ja juhtida noori eesti eluvõitlusse.

Torontos, mis on väljaspool Eestit suurimaks eestlaste asukohaks kujunenud, ei ole noorte kasvatamise ja õpetamisega raskusi, sest siin saab laps juba 3 - 4 aastaselt lasteaeda astudes kuni täienduskeskkooli lõpetamiseni viibida omavanuste eesti noortega kõik oma noorusaastad. Lisaks täienduskoolile on lapsel siin võimalik osa võtta pühapäevakooli tööst, astuda skautliku organisatsiooni ridadesse, kuuluda võimlejate hulka või harrastada rahvantsu. Kõik see on võimalik, sest siin leidub inimesi, kes on võimelised ja tahavad meie noori õpetada ja kasvatada vastavalt oma erialale. Ka on see siin võimalik selletõttu, et jätkub lapsi igast ettevõttest osavõtmiseks. Eelkõige aga leidub lapsevanemaid, kes tunnevad huvi oma lapse kasvatamise vastu eestluse vaimus, ega väsi neid viimast eesti kooli või skaudikoondustele.

Kuidas on lugu väiksemates eestlaste keskustes? Et sellele küsimusele vastust saada, saatsin välja küsimuslehed kõigile väiksemates keskustes asuvatele täienduskoolidele, või siis eesti seltsidele, kui oli teada, et seal täienduskool ja noorteorganisatsioonid puuduvad. Osa vastustest on veel saabumata, aga üldiselt võib öelda, et peagu igas keskses, kus leidub kooliealisi eesti lapsi, on puutud noorte rahvusliku kasvatuse eest hoolitseda.

Edmontonist, Calgary'ist ja Winnipeg'ist saabusid vastused kõige kiiremini ja nendest kohtadest teatati, et seal puuduvad kooliealised lapsed täielikult. Sama võis kinnitada ka esimehe Robert Kreem'i hiljutine külaskäik Winnipeg'i ja Thunder Bay'sse. Inimesed on vananenud ja nooremad perekonnad koos

lastega on siirdunud kas Torontosse või Vancouveri. Ka Thunder Bay's puudub eesti kool, sest ei ole lapsi.

Montrealist saabunud vastusest võib järeldada, et sealne eesti noorus on suuremalt osalt juba täienduskooli lõpetanud. Koolijuhataja pr. Hilja Teose teatab, et Montreali täienduskool, mis varematal aastatel oli õpilaste arvu poolest suuruselt teine Kanadas, töötab nüüd ainult kaheksa õpilasega. Kooliealiste laste arvu vähenemine on muidugi tingitud üldisest poliitilisest olukorrast Quebec'is, mis on sundinud paljusid perekondi ümber asuma Ontariosse, peamiselt Torontosse. Koolitööst on eemale jäänud peamiselt lapsed segaabiellustest, kuna vanematel ei ole huvi eesti kooli vastu. Siin töötavad aga endiselt skaudi- ja gaidi-üksused, rahvatantsurühm ja noorte laulukoor. Noorterühm "Vikerlased" on oma tegevuse lõpetanud.

Koolijuhataja Elmo Piil teatab Ottawast, et täienduskoolis õpib seitse õpilast kolme õpetaja juhatusel. Kooliealisi lapsi on Ottawas kokku kümme ja härra Piil arvab, et kolme lapse eemalejäämine eesti koolist on tingitud vanemate ükskõiksusest.

Londoni küsimuslehele vastas täienduskooli õpetaja pr. Helle Reikman ja tema andmete kohaselt õpib Londonis elavast üheteistkümnest kooliealisest eesti lapsest täienduskoolis kaheksa õpilast, kellest üks on pärit segaabiellust ja oskab eesti keelt puudulikult. Kahe lapse eemalejäämise põhjuseks arvatakse olevat kodused olud, kuna kasuisa on kanadlane. Kolmanda lapse eemalejäämist on põhjendanud vanemate ükskõiksus eestluse vastu. Lapsega räägitakse kodus inglise keelt, sest vanemate arvates segavat eesti keele rääkimine lapse inglise keele õppimist. Täienduskool töötab kolme õpetajaga igal laupäeval. Aastate jooksul on koolis õpetajaks olnud neli endist täienduskooli kasvandikku. Peale tavaliste õppeainete eesti keele, kodumaatundmise ja laulmise õpetatakse koolis ka käsitööd tüdrukutele ja poistele samal ajal vilepilli puhumist. Täienduskooli kõrval tegutseb Londonis ka gaidi-üksus kahe gaidi osavõtul.

Hamiltoni Eesti Täienduskooli ja Puhapäevakooli juhataja pr. Ingrid Tamm teatab, et sealsest kahekümne viiest eesti lapsest õpib täienduskoolis seitsmeteist õpilast. Teised on koolist eemale jäänud, kuna nad ei oska enam eesti keelt. Koolis töötab neli õpetajat, nendest kaks on endised täienduskooli lõpe-

tajad. Hamiltonis tegutsevad skaudi- ja gaidi-üksused, rahvatantsurühm ja noorte laulukoor "Helletajad". Täienduskooli lõpetanud noored on kogunenud noorte-rühma, kus vastavalt nende huvialale kuulatakse loenguid kaks korda kuus.

Kitcheneri kohta on niipalju teada, et seal töötab gaidi-üksus ja neli kooliealist last sõidutatakse koolipäevadel Hamiltoni eesti kooli. Üks noor võtab osa isegi Toronto täienduskeskkooli õppetööst suurele kaugusele vaatamata.

Täienduskool töötab veel Vancouveris,

kuid lähemad andmed sealse tegevuse kohta ei ole saabunud.

Ka ei ole ülevaadet St.Catharines'i, Sudbury, Kirkland Lake'i, Sault Ste. Marie ja Medicini Oru eesti keskuste tegevusest.

Kusimuslehtedelt saadud andmetest kokkuvõtet tehes selgub, et umbes 70% eesti lastest võtab osa õppetööst eesti täienduskoolides. Eemale on jäänud peamiselt need lapsed, kus kodus ollakse üksikõiksed, ei tunta huvi rahvusliku kasvatus vastu ja lapsed ei räägi enam eesti keelt. Õnneks ei ole see protsent kuigi suur. On loomulik, et igas väikeses keskkuses ei saa töötada kõik meie rahvuskultuuriliste harrastuste eriharud, sest selleks ei ole keskkuses küllaldaselt noori ja neil puudub ka aeg oma igapäevase koolitöö kõrval kõikidest üritustest osavõtmiseks. Kuid kui keskkuses leidub inimene, kes on huvitatud skautlikust tegevusest või oskab rahvatantsu õpetada, siis võib kindel olla, et ka noored on sellesse tegevusse rakendatud.

Missugune on laste keeleoskus? Täienduskooli astudes on lapsed nüüd palju nooremad, kui meie võõrsile asumise algaastail ja seega on nende keeleoskus ka väiksem. Palju oleneb kodust. Kui kodus valitseb rahvuslik meel ja lastega kõneldakse eesti keelt, siis on neil koolitöö kergem ja lapsed jõuavad kiiremini edasi. Tihti tuuakse kooli ka lapsi, kellele eesti keele oskus on vaevaline või see täiesti puudub. Need tulevad enamasti perekondadest, kus üks abielupool on eestlane. Ka neid lapsi ei saa hüljata, sest koolil on hea meel, et nende vanemad toovad keeleõppimise eesmärgiga oma lapsed teiste eesti laste hulka. Õpetajatele teeb aga nende laste õpetamine erilisi raskusi. Puuduvad kogemused ja ka vastavad õpikud. Mõnes koolis töötavad nende laste õpetamiseks

eri õpperühmad. Paheks on siinjuures see, et eesti keelt mitteoskajad lapsed võivad koolis mõjutada ka teisi lapsi, sest vahetundidel toimub omavaheline kõnelus inglise keeles ja eesti keelt kõneldakse ainult siis kui õpetaja juhtub pealt kuulama. Soovitav oleks, et kodus iga eestipoolne vanem kõneleks lapsega püsivalt eesti keelt.

Täienduskoolist lahkudes, kui ei leidu keskuses mõnda teist rahvuskultuuri taotlevat tegevusala, millesse noor saaks ennast rakendada, algab noore eesti keele oskuse tagasimineku. Sellest on kahju, sest just sellel ajal on lapse keeleõppimise aeg kõige viljakam. Ideaalne oleks, ja seda tuleks kõigile soovitada, et kõik need noored, kes elavad Torontole lähemal, astuksid Toronto täienduskeskkooli oma õppetööd jätkama.

Mida teha nende eesti lastega, kes elavad kaugel eestlaste keskusest? Peaülesanne lapse õpetamisel on muidugi lapsevanema õlgadel, kuid temal puuduvad kogemused ja materjal õppetöö läbiviimiseks. Rootsis ja Saksamaal on kasutatud selliste üksikute laste õpetamisel rändõpetaja meetodit. Nendes maades on see võimalik, kuna vahemaad ei ole suured ja õpetajad saavad riigi poolt toetust. Kanadas ei ole see mõeldav suurte vahemaade ja sõidukulude tõttu. Siin võiks aga õpetamist teostada kirja teel n.n. "Kiri-kooli" näol, mida omal ajal koolidirektor Ants Roos soovitas ja andis selleks ka vastavaid õppevihikuid välja. Ülesannete andjaks ja juhtnooride saatjaks oleks mõni kogemustega õpetaja, kellele ka lapse tööd saadetakse kontrollimiseks. See õpetamismeetod on väga aeglane, kuid parima tahtmise juures on kõik võimalik.

On väga tähtis, et laps puutuks kokku ja arendaks sõprussidemeid teiste omavanuste eesti lastega. Laps peab leidma omale kuuluvuse, et ta ei ole mitte ainus eesti laps maailmas, vaid neid on palju. Selleks annavad suurepärase võimaluse eesti laste suvekodud Jõeäärul ja Seedriorus. koondades hajutatult elavaid lapsi ühiseks pereks ja luues õhkkonna, mis neid alatiseks ühendab. Kasvatajad suvekodudes on tihti õpetajad või noortejuhid skautlikes organisatsioonides ja nende juhatusel võtab ka üksik laps osa rahvuslikust kasvatuses. Siin saaks ka lapse õpetaja, kes talle kirja teel õpetust andis, oma õpilasega isiklikult tuttavaks saada.

Lõpuks jõuame küsimuse juurde: missugune on õpetaja ja noortejuhhi osa eestluse säilitamisel? Vastuseks võib ütelda, et eesti õpetaja ja noortejuhhi idealism koos lapsevanema panusega on meie rahvusgrupi säilitajaks siin maa paos. See on suur ülesanne, mida need inimesed on oma õlgadele võtnud, ootamata erilist tasu või kiitust. Meie tuntud haridustegelane, koolinõunik Märt Raud ütleb ühes oma teoses: "Armastus oma töö, õpilaste ja oma rahva vastu on imejõuks, mis toob inimesi koolipõllule. Kui sa ei suuda lapsi armastada ja süveneda nende hingesse, siis jäta õpetajaamet. Ebamuusikaalne inimene ei sobi muusikajuhiks." Kuid armastusest ei ole alati küllalt. Vaja on ka teadmisi ja oskust, et lapsele õppimist kergeks ja huvitavaks teha. Küsimuslehel saadud andmete kohaselt on väikestes keskustes töötamas peamiselt kutseta õpetajad ja nende hulgas seitse õpetajat on olnud endised täienduskooli lõpetajad. Need kutseta õpetajad on peamiselt lastevanemad, kellel omal on lapsi koolis, või siis noortejuhhid, kes töötavad ka skautlikes organisatsioonides. Need on sügava kutsumusega inimesed, keda on vaja eestluse huvides. Kuid kindlasti on kõik näinud raskusi õppetöö edukal korraldamisel. On vaja teha ainevalikut - mida ja kui palju õpetada, on vaja osata erilisi meetoodilisi võtteid, et teha õppimist lastele meeldivaks ja kaasakiskuvaks, on vaja leida ettekandeid, luuletusi ja näidendeid koolipidudel, jõulupuul ja emadepäeval esinemiseks - kõik see asetab õpetajale suuri nõudeid. Elades väikestes keskustes nagu oasides võõra rahva keskel, on kokkupuutumine teiste koolide õppejõududega juhuslik, tihti puudub täielikult. Sellepärast leian, et õpetajate töö kergendamiseks ja koolide õppetöö ühtlustamiseks on vajalik õppepäevade korraldamine. Seda vajadust on kinnitanud ka kõik küsimuslehele vastanud täienduskooliõpetajad. Normaaliseiski oludes vajavad õpetajad ja noortejuhhid nõuandeid ja impulsse, vajavad kontakti kolleegidega, et vahetada kogemusi ja teadmisi. Sama tehakse ka Kanada koolides mitmel korral aastas "Professional development days" nime tuse all.

Õppepäevade ettevalmistamine ja läbiviimine nõuab suurt eeltööd ja head koostööd kõikide organisatsioonide ja üksikute õpetajate vahel. Selle korraldamist ei saa panna ainult mõne üksiku isiku õlgadele, vaid leian, et korraldajaks oleks kõige sobivam Eesti Õpetajate Ühing Kanadas koos Toronto Eesti

Täienduskooliga. Õpetajate ühingu juurde on kogunenud kõik meie täienduskoolide õpetajad ja ka endised õpetajad, kes töötasid Eesti koolipöõllul. Siin asub rikkalik varasalg, kust saame ammutada teadmisi ja rikastada endid nende kogemuste varal. Ka on Toronto täienduskoolis töötavatel õppejõududel mitmeaastasi kogemusi oma eriainete õpetamisel ja nemad on võimelised andma edasi ka vajalikke metoodilisi võtteid ja praktilisi näpunäiteid. Eriti suuri kogemusi on Toronto koolil eesti keelt mittevaldavate õpilaste õpetamisel, mis oli paljudel küsimuslehele vastanud opetajaile peamiseks probleemiks.

Õppepäevad võiksid toimuda Jõekääru-Kivioja maa-alal ja selleks on juba läbiraäkimisi olnud Toronto Eesti Naisseltsi juhatusel, kes hoolitseks majutamise ja toitlustamise eest. Sobivamaks ajaks peetakse pikka nädalalõppu augustikuu alguses. Õppepäevade teine osa võiks toimuda eeloleval sügisel, kus saaks jälgida tegelikku õppetööd kas Toronto lasteaias või täienduskoolis, millele hiljem järgneks arutelu ja loengud.

Lõpetan oma sõnavotu veendumusega, et eesti keel ja eesti meel säilitatakse ka väikestes eestlaste keskuses, kuni leidub seal kooliealisi eesti lapsi. Selleks suur au eesti kodule, kus valitseb rahvuslik vaim ja tänu õpetajaile ning noortejuhtidele, kes on meie rahvusliku vaimu kandjaks.

Valdek Lenk

- 1) Hiljem saabers vastus ka Sudburyist. Seal töötab kool 10 õpilasega ja õppepäevadele luband 2 õpetajat tulla.
- 2) Selle kõne teid mõlmas ajalehed "Meie Elu" ja "Vaba Eestlane" täielikult ära. Priester V. Salo annab sün väga aakirja "AJAKIRI" ja seal ilmub see ka osade kaup.